

بسم الله الرحمن الرحيم

گزارشی از عملکرد مرکز تخصصی مشاوره اسلامی استان تهران

مقدمه (اجمالی از تاریخچه و کلیات)

عنوان این رشته، سطح سه مشاوره اسلامی است. سطح سه «مشاوره اسلامی»، اولین مقطع از این رشته است که در آن، طلبان، مبانی و مسائل مشاوره اسلامی و روش‌های آن را می‌آموزند و توانایی پاسخ‌گویی به نیازهای مربوط و توان تدریس و تحقیق در حد تحلیل و بررسی تطبیقی آن را پیدا می‌کنند و در پایان، موفق به دریافت دانش‌نامه این رشته می‌شوند. در ابتدا (سال ۱۳۸۲ تا ۱۳۸۸) برخی از این دروس به صورت پودمانی و آموزشهای انتهایی هفته در محل مدرسه ایه الله گلپایگانی در میان مشاوران قم ارائه می‌شد از سال ۱۳۹۰ طراحی این رشته و مذاکرات با شورایی عالی حوزه های علمیه جهت تصویب آن صورت پذیرفت و با همکاری اساتید پژوهشگاه حوزه و دانشگاه (استاد غروی، دکتر جانبرزگی و آذربایجانی و ...) سرفصلها آماده گردید و اولین دوره مشاوره اسلامی در مقطع سطح سه در سال ۱۳۹۱ آغاز به کار نمود. تا کنون استان قم پنج دوره این رشته را برگزار نموده است .

با توجه به ضرورتها و نیازهای موجود در تهران در سال ۱۳۹۵ مجوز تاسیس این رشته در استان تهران با اهتمام حضرت ایه الله صدیقی از شورایی عالی حوزه های علمیه اخذ شد. با طی مقدمات قانونی اعضای هیات علمی معرفی شدند و جلسات مربوط به این هیات در دفعات متعدد در تهران و قم جهت تعیین سرفصلها (با توجه به امکان اضافه کردن بیست درصد از واحدها) و نوع گزینش و تبلیغات و اساتید و جدول آموزشی برگزار گردید.

از سال ۱۳۹۶ اولین گروه از داوطلبان این رشته گزینش شدند و به تحصیل در این زمینه مشغول گردیدند و تا کنون استان تهران سه گروه داوطلب را در سه دوره گزینش نموده و این افراد فرایند تحصیل در این زمینه را دنبال می نمایند .

اهداف

۱. شناخت مبانی و مسائل مشاوره اسلامی، بر مبنای آموزه‌های قرآن و روایات
۲. ایجاد و ارتقاء مهارت‌های لازم جهت ارائه خدمات مشاوره و درمان روان‌شناختی به طلبان
۳. آشنایی با مکاتب مهم روانشناسی و مشاوره (با محوریت نقد و بررسی)
۴. شناخت منابع و مآخذ مباحث مشاوره و ایجاد توان فهم آن
۵. ایجاد توان تدریس مباحث مشاوره اسلامی

سیاست‌ها

۱. اهتمام به تقویت استقلال فکری و اعتماد به نفس در مسائل علمی و ارائه خدمات مشاوره اسلامی

۲. تأکید بر روزآمدی و پویایی برنامه‌های آموزشی و پژوهشی و خدمات مشاوره‌ای
۳. تأکید بر شناسایی استعدادها برتر در زمینه تحقیق، تدریس، و خدمات مشاوره اسلامی
۴. تأکید بر استفاده از متون آموزشی واجد استانداردهای لازم
۵. تأکید بر استفاده از منابع اصیل اسلامی در زمینه مشاوره

ضرورت

۱. تأکید اسلام بر ارائه و اخذ مشورت و جایگاه برجسته آن در آموزه‌های دینی
۲. رسالت حوزه در تربیت نیروی انسانی آشنا با مبانی اسلامی در امر مشاوره
۳. نیاز گسترده اجتماع به دریافت خدمات مشورتی مبتنی بر معارف و مبانی اسلامی، از روحانیت

نظام آموزشی

نظام آموزشی این رشته، نیم‌سال‌ی واحدی و حضوری است. طول دوره بدون احتساب پایان‌نامه، حداقل چهار نیم‌سال و حداکثر پنج نیم‌سال است.

شرایط پذیرش

۱. احراز صلاحیت‌های عمومی و اخلاقی بر اساس آیین‌نامه‌های مصوب
۲. احراز صلاحیت‌های شخصیتی متناسب با این رشته
۳. دارا بودن مدرک علمی سطح دو
۴. قبولی در آزمون ورودی و مصاحبه علمی و اخلاقی

اقدامات صورت گرفته در مرکز استان تهران

۱. انتخاب هیات علمی و برگزاری جلسات هیات علمی این مرکز متشکل از آقایان دکتر مهکام، کیومرثی و بنیانی است که جهت تعیین برنامه‌های آموزشی و نوع گزینش متقاضیان و ودرایش سرفصلها و متون آموزشی تا کنون جلسات متعددی را برگزار نموده اند.

۲. مذاکره با مرکز مدیریت استان تهران جهت زمان ثبت نام و انجام تبلیغات لازم از سوی مرکز مدیریت حوزه علمیه استان تهران و نیز ثبت نمرات امتحان در سامانه مربوطه

۳. تشکیل جلسات گزینش متقاضیان

در هر دوره حدوداً هفتاد تا صد نفر متقاضی این رشته را داشته ایم که جهت تحصیل در هر دوره بین پانزده الی هفده نفر گزینش شده و آزمونهای لازم را جهت آغاز به تحصیل در این رشته پشت سر گذاشته اند. لازم به ذکر است تقریباً افراد گزینش شده از طلاب موفق و مستعد در مراحل تحصیل حوزه و دانشگاه هستند.

۴. تدوین جدول آموزشی هر ترم و برگزاری دروس

سعی بر این بوده که دروس هر ترم که حدوداً دوازده واحد می باشد در روزهای انتهایی هفته برگزار گردد تا طلاب بتوانند به فعالیتهای حوزوی و اجتماعی (نمازهای جماعت مدارس و مساجد و ...) بپردازند.

۵. انتخاب اساتید

اساتید این دوره در استان تهران عمدتاً از چهره های معتبر و شناخته شده در دانشگاه ها و واجد رویکرد علمی و تخصص لازم در این خصوص هستند.

جدول معرفی اجمالی برخی از اساتید

عضو هیات علمی دانشگاه تهران	دکتر سید یاسر مدنی
عضو هیات علمی سمت	دکتر ناصر اقبابایی
عضو هیات علمی دانشکاه تربیت مدرس	دکتر مازندرانی
عضو هیات علمی موسسه امام خمینی	دکتر مهکام
عضو هیات علمی دانشکاه تربیت مدرس	دکتر فراهانی
مدرس سطوح عالی حوزه قم	استاد بهشتی
استاد دانشگاه بنت الهدا	دکتر نظری
استاد مرکز تخصصی قم	دکتر حیدری

۶. برگزاری نشست های علمی و کارگاه های فوق برنامه

علاوه بر اطلاع رسانی کارگاه ها و نشست های علمی برخی از مراکز، این کارگاه ها در جلسات متعدد تا کنون در مرکز تهران برگزار شده است.

- کارگاه آشنایی با مهارت مصاحبه گزینشی

- کارگاه مداخله در بحران

- کارگاه آمادگی و مشاوره پیش از ازدواج

- کارگاه مشاوره تحصیلی

- کارگاه وسواس

- کارگاه زوج درمانی

- کارگاه سبک زندگی

- کارگاه مهارت‌های ارتباطی

- کارگاه مهارت مشاوره

۷. جلسات نقد کتاب و مطالعات نمونه ای

تعداد قابل توجهی از دانش پژوهان این دوره ها در جلسات هفتگی نقد کتاب که در محل مدرسه و یا مجمع ناشران انقلاب اسلامی برگزار می گردد شرکت می کنند و گزارش نهایی این جلسات به صورت وضعیت شناسی کتب روانشناسی آماده می گردد.

بررسی نمونه های مشاوره ای و نقد و نظر در این خصوص نیز به صورت هفتگی برگزار می گردد

۸. شرکت در برنامه های جهادی و خدمات اجتماعی در موارد خاص

در موقعیتهای پیش آمده مانند سیل و زلزله و بیماری اخیر تعدادی از دانش پژوهان و اساتید در برنامه های نسبتاً منسجم و با طی آموزشهای خاص شرکت داشته اند. جلسات مشاوره و درمان برای مصیبت زدگان و جلسات آموزشی برای کادر بیمارستان و نیروهای خدماتی و نیز تدوین طرحهای پژوهشی از جمله این فعالیت ها بوده است.

۹. همکاری با مراکز مشاوره

شروع به همکاری با مراکز مشاوره روانشناختی و نیز مرکز مشاوره استان تهران

۱۰. خدمات آموزشی دوره

طی هر دوره آموزشی آزمونهای انتهایی دوره صورت پذیرفته و سطح دانش پژوهان و نیز روش تدریس اساتید مورد ارزیابی قرار گرفته است.

جدول دروس پیش نیاز

ردیف	عنوان درس	واحد	اهداف
۱	روان شناسی عمومی	۴	آشنایی با مفهوم روان شناسی و روش های آن و تشخیص رابطه آن با سایر علوم، و بررسی اجمالی و کلی روان شناسی اجتماعی، یادگیری، شخصیت، تربیتی، نوروسایکولوژی، فیزیولوژی اعصاب، انگیزش و هیجان،
۲	روان شناسی رشد با تأکید بر منابع اسلامی (۲و۱)	۴	آشنایی با ویژگی های رشد جسمانی، روانی، اجتماعی، شناختی، معنوی و اخلاقی در دوره های مختلف تحول
۳	روان شناسی یادگیری	۲	شناخت مباحث حافظه، یادگیری (مانند: اهداف، طبقه بندی بلوم و انواع آن)، مهارت های شناختی (مهارت های تفکر، تفکر انتقادی و خلاقیت) و هوشیاری
جمع			۱۰

ماده ۱. عناوین و مشخصات کلی دروس

ردیف	عنوان واحد	تعداد
۱	دروس عمومی	۳۶
۲	دروس تخصصی با احتساب	۶۶
تعداد کل واحدها		۱۰۲

ماده ۲. عناوین و مشخصات تفصیلی دروس

۱. دروس عمومی

ردیف	عنوان درس	واحد	اهداف
۱	فقه	۱۰	شناخت استدلالی مسائل مهم فقه طبق برنامه مرکز مدیریت در سطح سه (از القول فی ماهیه العیب تا آخر مکاسب)
۲	اصول	۲۰	شناخت استدلالی مباحث مهم اصولی طبق برنامه مرکز مدیریت در سطح سه (جلد اول کفایة الاصول از ابتدای المقصد الثانی فی النواهی تا پایان جلد دوم)
۳	عربی معاصر	۲	ایجاد توان بهره گیری از متون عربی جدید در حوزه راهنمایی و مشاوره
۴	روش تحقیق پیشرفته	۲	تقویت توان تحقیق و پژوهش در مسائل راهنمایی و مشاوره با آموزش روش های تحقیق و کیفیت بهره برداری از ابزار و منابع

۵	روش تدریس	۲	ایجاد توان مهارت تدریس با آموزش روش‌ها و فنون کلاس‌داری و ارزشیابی
جمع		۳۶	

۲. دروس تخصصی

ردیف	نام درس	تعداد واحد		هدف
		نظری	عملی	
۱	انسان‌شناسی اسلامی	۲		شناخت ابعاد وجودی انسان، رابطه روح و جسم، و آشنایی با ویژگی‌های انسان کامل، مباحث خلقت انسان، تأثیرپذیری، رشد و تکامل انسان، از دیدگاه قرآن و روایات
۲	علم النفس	۲		شناخت مباحث علم النفس از دیدگاه اسلام با تأکید بر قوای نفس، شئون و کارکردهای آن
۳	روش‌های تعلیم و تربیت اسلامی	۲		آشنایی با قواعد، روش‌ها و مراحل تعلیم و تربیت اسلامی، با تأکید بر روش‌های تغییر رفتار و نگرش
۴	اخلاق اسلامی ۱ و ۲ و ۳ و ۴	۴		شناخت فضائل و رذائل اخلاقی و نشانگان آنها و تبیین روش‌های تزکیه و تهذیب و راه‌های کسب فضائل و درمان رذائل در سطح بینش، کنش و گرایش
۵	عرفان اسلامی	۳		آشنایی با کلیات و اصول عرفان اسلامی و مراحل سیر و سلوک آن بر اساس کتاب آیت‌الله مصباح یزدی، ضمن بررسی عرفان‌های نوظهور و کاذب و تبیین عدم مطابقت آنها با معیارهای عرفان درست
۶	روش‌شناسی فهم آیات و روایات	۲		شناخت قواعد، روش‌ها و مراحل فهم آیات و روایات با نگاه تربیتی و روان‌شناختی
۷	روان‌شناسی انگیزش و هیجان	۲		آشنایی با مفاهیم و خواص انگیزش و هیجان و اساس عصبی آنها، شناخت غرائز و انگیزه‌ها و طبقه‌بندی آنها و بررسی حالات هیجانی، نشانه‌های آن و عوامل موثر بر تظاهر رفتار هیجانی
۸	روان‌شناسی شخصیت	۲		آشنایی با مفاهیم و نظریه‌های شخصیت و تحلیل و بررسی صفات شخصیت
۹	روان‌شناسی اجتماعی با تأکید بر آموزه‌های اسلام	۲		آشنایی با رفتارها و نگرش‌های گروهی و تأثیر آنها بر افکار و احساسات و شیوه‌های نفوذ اجتماعی، الگوگیری، الگوسازی، ارتباط‌گیری و پیام‌رسانی
۱۰	مکاتب روان‌شناسی	۲		آشنایی با مکاتب مختلف روان‌شناسی و بررسی و نقد آنها

ردیف	نام درس	تعداد واحد		هدف
		نظری	عملی	
۱۱	بهداشت روانی با تأکید بر دیدگاه اسلامی	۲		آشنایی با اصول، روش‌ها و عوامل مؤثر بر به‌سازی روانی و شیوه‌های پیشگیری
۱۲	روان‌سنجی با تأکید بر مفاهیم دینی	۱		آشنایی با مبانی و اصول کمی‌سازی مفاهیم روان‌شناختی و کاربرد آن در مفاهیم اسلامی
۱۳	آسیب‌شناسی روانی	۲		آشنایی با آسیب‌ها، اختلالات و بیماری‌های روانی و علل آن، از دیدگاه‌های مختلف با تأکید بر آموزه‌های اسلامی
۱۴	آمار توصیفی	۲		آشنایی با اصول و مفاهیم آماری و روش‌های گردآوری و طبقه‌بندی اطلاعات و تحلیل آنها
۱۵	آمار استنباطی	۱	۱	آشنایی با روش‌های تجزیه و تحلیل داده‌ها و تعمیم‌یافته به منظور تشخیص
۱۶	نظریه‌های مشاوره و روان‌درمانی ۱ و ۲	۴		شناخت و بررسی تطبیقی و انتقادی نظریه‌های رایج مشاوره و روان‌درمانی، اصول و مبانی آنها
۱۷	اصول و فنون مشاوره و روان‌درمانی از دیدگاه اسلام	۲		آشنایی با اصول، فنون، روش‌ها و فرآیند مشاوره و روان‌درمانی از دیدگاه اسلام
۱۸	کارورزی مشاوره و روان‌درمانی	۲		آموزش عملی اصول، فنون، روش‌ها و فرآیند مشاوره و روان‌درمانی
۱۹	مشاوره گروهی	۱		آشنایی با اصول، فنون و روش‌های مشاوره گروهی
۲۰	کاربرد آزمون‌های هوش، استعداد و روانی - فیزیولوژیک در مشاوره	۱	۱	آموزش روش‌های به‌کارگیری آزمون‌های هوش، استعداد و روانی - فیزیولوژیک در حوزه‌های شغلی، تحصیلی، ازدواج و خانواده
۲۱	کاربرد آزمون‌های شخصیت و بالینی در مشاوره	۱	۱	آموزش روش‌های به‌کارگیری آزمون‌های بالینی و شخصیت در حوزه‌های شغلی، تحصیلی، ازدواج و خانواده
۲۲	مصاحبه تشخیصی	۱	۱	آشنایی با فنون مصاحبه، مشاهده و فرآیند تشخیص
۲۳	مشاوره تحصیلی و شغلی	۲		آشنایی با اصول، روش‌ها و فرآیندهای مشاوره تحصیلی و شغلی با تأکید بر آموزه‌های اسلام

هدف	تعداد واحد		نام درس	ردیف
	عملی	نظری		
آشنایی با روش‌ها و فنون مشاوره در شبهات و موضوعات اخلاقی و اعتقادی	۱		مشاوره اخلاقی و اعتقادی	۲۴
شناخت اصول، روش‌ها و فرآیندهای مشاوره در انتخاب همسر و امر ازدواج، با تأکید بر منابع اسلامی		۱	مشاوره ازدواج با تأکید بر منابع اسلامی	۲۵
شناخت اصول، روش‌ها و فرآیندهای مشاوره‌ای در خانواده، با تأکید بر منابع اسلامی		۲	مشاوره خانواده با تأکید بر منابع اسلامی	۲۶
آموزش عملی مشاوره ازدواج و خانواده، با مشاهده فرآیندهای مصاحبه تشخیصی، مشاوره ازدواج و خانواده	۱		کارورزی مشاوره ازدواج و خانواده	۲۷
آشنایی با فنون و روش‌های مشاوره‌دادن در موقعیت‌های بحرانی و به مددجویان اجتماعی		۱	مشاوره بحران و مددکاری اجتماعی	۲۸
شناخت و بررسی نظریه‌ها، روش‌ها و فرآیندهای جدید مشاوره، با توجه به آموزه‌های اسلام	۱		سمینار در مسائل جدید مشاوره	۲۹
ایجاد توان فهم متون انگلیسی در حوزه مشاوره	۲	۲	زبان تخصصی ۱ و ۲	۳۰
ارائه یک پژوهش جامع، همراه با نقد و بررسی و تتبع کافی در حوزه مشاوره	۶		پایان‌نامه	۳۱
	۶۶		جمع	